

hudobný život

ROČNÍK LIV

10

2022

2,50 €

hudobné **entrum**
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

Barthold Kuijken / Zsófia Boros / Peter Lipa / Viva Musica! – Konverencie – Bayreuthské slávnosti... / Nová Carmen v Opere SND / Medzinárodná husľová súťaž na VŠMU / recenzie CD

Laurie Anderson

hravosť a muzikalita techniky

BRATISLAVA

**spectrum
quartett**
pozýva

Albrechtina

na koncert
spojený s uvedením debutového cd

CUBUS

DUCHNICKÝ
PÁLKO
CHUŤKOVÁ
ŠARIŠSKÝ

17.10.2022

**V KONCERTNEJ SIENI
DVORANA - 19:00**

s podporou Nadácie mesta Bratislavy

KRUŽLIAK
VILHAN
DVORSKÝ
BIELIK

76. ročník Milana Adamčiaka 14.—15. október 2022
Banská Štiavnica a Banská Belá

www.jama.ooo

JAMA 76

u. fond
na podporu
umenia

JAMA – 76. ročník Milana Adamčiaka podporil z verejných
zdrojov ako hlavný partner Fond na podporu umenia

Editorial

Že to na jeseň v koncertných sálach hustne, je už známe úvodníkové klišé. Ono to napokon hustne už od uvoľnenia protipandemických opatrení. Popísalo sa o tom už dosť. Okrem problémov, ktoré nám každoročne hudobne prebujnelá jeseň robí v redakcii – lebo o všetkom sa písať nedá –, je zaujímavé pozorovať a vyhodnocovať, ako sa organizátori pasujú s problémom uchmatnúť si čo najviac z pozornosti publika. A opäť – vieme, že ťažké je to už od „konca“ pandémie a že všetci sa do sál nevrátili a aj keby sa vrátili, všetkých organizátorov neuspokoja, lebo prebujnelá ponuka presahuje dopyt. V tomto boji často vyhrávajú najbohatší alebo najdrzejší. Lebo marketing stojí buď peniaze alebo guráž vytasíť aj menej konvenčné zbrane. To druhé je v poriadku, ak ide o komerčné formáty, ktoré majú svoju legitimitu aj v klasike. Už menej vkusné to začína byť, ak sa to týka štátnych kamených inštitúcií.

Že je aj klasika „sexy“, počúvame už dosť dlho, no už by z tejto ilúzie bolo naozaj fajn vytriezvieť. Prestaňme pred publikom predstierať, že si má na koncerte oddýchnuť, poklebetiť pri šampanskom, pookriať po náročnom dni v práci, získať atraktívne zábery pred fotostenou... Pozbierajme zbytky sebaúcty a priznajme tú nepríjemnú pravdu, že operné predstavenie, symfonický koncert či klavírny recitál ako také reprezentujú vrcholné prejavy tvorivého ľudského ducha, že vyžadujú a zaslúžia si sústredeného partnera v publiku (a áno, to sa rovná istej námahe) a že táto mentálna spriaznenosť prináša na oboch stranách druh slasti, ktorej sa nevyrovná chuť žiadneho trendy prosecca.

Zrejme nevypredáme štadióny, možno ani celé koncertné sály, ani operné domy, azda bude menej jalových standing ovation a azda si zvykneme. Aj na to, že umenie je voľnočasovou „elitou“, úžasným luxusom našej pozemskej existencie. Bolo by však nefér hodiť zodpovednosť za tento prerod len na organizátorov, operné a koncertné domy. Ale to je už iná téma.

Prajem vám osvietené jesenné dni plné umenia a kultúry. Aj s októbrovým Hudobným životom.

Andrea SEREČINOVÁ

M. Adámek

L. Anderson

Zs. Boros

P. Lipa

Obsah

Festivaly, koncerty

- 2 **Jesenné Konvergenzie 2022** A. Serečinová – R. Kolář
- 4 **Viva Musica!** R. Kolář – M. Mojžišová – A. Serečinová
- 8 **Katedrálny organový festival Bratislava** S. Tichý
- 9 **Organový festival I. Sokola...** T. Horkay
- 10 **Aj Ružomberok má svoj organový festival** J. Horváth
- 11 **Ivesove piesne... – Lenárdov jubilejný Mahler**
J. Goč – K. Guničová
- 12 **Akustický príbeh antropocénu** F. Király
- 13 **Auris interna: Filozofia súčasnej hudby?** J. Filip

Hudobné divadlo

- 14 **Opera SND: (Ne)Slobodná Carmen** K. Madunická
- 16 **Bayreuth: Čerstvý vietor** R. Bayer
- 20 **Viedeň: Na šikmej ploche** V. Polakovičová

Rozhovor

- 21 **Nechať sa zviest osobitosťou (P. Michalica)** A. Serečinová
- 23 **Mám rada filozofiu, kedy vlastní ego jde úplne pryč (P. Poláčková)**
O. Veselý

Na chate

- 26 **J. Kalász a Zs. Boros**

Stará hudba

- 28 **Jedna pravda neexistuje (B. Kuijken)** R. Kubínová

Seriál: Hudba v časoch neslobody

- 30 **Zábavná hudba pod cudzou vlajkou** S. Jeseničová

Jazz

- 33 **Hevhetia Fest v Trnave** J. Kalász
- 34 **Festivalové dilemy P. Lipu** J. Kalász

Recenzie CD

Poviedka

- 40 **V. Rozenbergová: O úsmevoch...**

Mesačník **Hudobný život**/október 2022 vychádza v **Hudobnom centre**, Michalská 10, 815 36 Bratislava, IČO 00164836
Zapísané v zozname periodické tlače MK SR pod ev. číslom EV 3605/09
Redakcia: Šéfredaktorka: Andrea Serečinová (kontakt: andrea.serecinova@hc.sk, +421 220470420, 0905 643926), redaktori: Robert Kolář (robert.kolar@hc.sk), Jana Dekánková (jana.dekankova@hc.sk), Juraj Kalász (juraj.kalasz@hc.sk), externá redakčná spolupráca: Robert Bayer (robert.bayer@hc.sk)
Jazykové redaktorky: Zuzana Studená, Eva Planková
Výtvarná spolupráca: Róbert Szegény

Distribúcia a marketing: Patrik Sabo (tel: +421 220470460, fax: +421 220470421, distribucia@hc.sk) • **Adresa redakcie:** Michalská 10, 815 36 Bratislava 1, www.hc.sk/hudobny-zivot/ • **Grafický návrh:** Róbert Szegény, Peter Beňo • **Tlač:** ULTRA PRINT, s. r. o., Bratislava • **Rozširuje:** Slovenská pošta, a. s., Mediaprint-Kapa a súkromní distributéri • **Objednávky na predplatné** prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk • **Objednávky do zahraničia** vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P.O.BOX 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk • Objednávky na predplatné prijíma aj redakcia časopisu. Používanie novinových zásielok povolené RPPBA Pošta 12, dňa 23. 9. 1993, č. 102/03. • **Indexové číslo** 49215. ISSN 13 35-41 40 (tlačené vydanie), ISSN 2729-7586 (online, pdf verzia). • **Obálka:** Laurie Anderson, foto: E. Yildiz • Názory a postoje vyjadrené v uverejnených textoch nie sú stanoviskom redakcie. Redakcia si vyhradzuje právo redakčne upravovať a krátiť objednané i neobjednané rukopisy. Texty akceptujeme len v elektronickej podobe. • Vyhľadávať v dátach uverejnených v tomto čísle môžete na adrese www.siac.sk

Jesenné Konvergenzie 2022

Festival komornej hudby vo svojej jesennej bratislavskej edícii ponúkol popri tradične výdatnej koncertnej nádielke aj rad zaujímavých sprievodných podujatí. Či už to bola „čítačka“ z čerstvo vydaného prekladu knihy *Hegelova duša a kravy z Wisconsinu* talianskeho spisovateľa a muzikológa Alessandra Baricca, multi-mediálny projekt *Interstellar*, uvedenie monodrámy Patricka Süskinda *Kontrabas* s Martinom Hubom v hlavnej úlohe, alebo detský koncert *Common Playgrounds* v réžii jazzového Kairos Quintet Tibora Felediho, Konvergenzie sa opäť prejavili ako širokospektrálne podujatie. Jedinou nevýhodou bola presýtenosť kultúrnej ponuky septembrovej Bratislavy, ktorá opäť spôsobovala termínové kolízie s ďalšími podujatiami. Prinášame teda aspoň zlomok toho, čo sa na festivale udialo...

Harlekýn

Do mimobratislavských industriálnych priestorov Elektrárne Piešťany previezli Konvergenzie nielen exkluzívnu produkciu s klarinetistom **Martinom Adámkom**, členom Ensemble Intercontemporain, ale aj väčšinu jej publika (20. 9.). Predstavenie *Harlekýn* s rovnomenným, dnes už kultovým dielom Karlheinz Stockhausena pre tancujúceho klarinetistu bolo pre zasvätených možnosťou zhliadnuť na vlastné oči vzácny originál, ostatní išli asi za hlasom propagujúcim atraktívnu a interpretačne náročnú koncertnú monodrámu. 45-minútová skladba z r. 1975 napísaná pre skladateľovu obľúbenú interpretku, americkú klarinetistku Suzanne Stephensovú, je ako dielo pre sólový klarinet unikátna nielen dĺžkou, ale najmä divadelnou koncepciou, spájajúcou hudobnú, tanečnú a hereckú zložku, podporenú svetelnou scénografiou. Ideálnym interpretom *Harlekýna* je tanečne a herecky disponovaný klarinetista. Autor však ponúka aj dva alternatívne interpretačné modely: čisto hudobný pre klarinetistu a perkusionistu (preberajúceho na seba zvukovú realizáciu tanečných vzorcov a perkusívne prvky, ktoré v hlavnej verzii realizuje klarinetista pohybmi nôh) a verziu pre klarinetistu, ktorý na scéne hudobne „sprevádza“ tanečníka.

Stockhausenova hudba využíva v *Harlekýnovi* autorovu techniku formúl a podlieha prísnej seriálnej organizácii všetkých hudobných parametrov, no tento chladný konštruktivizmus vyvažuje tanečno-divadelná interpretačná voľnosť. Napriek mnohým podrobným pokynom má interpret v spolupráci s choreografom (**Anna Chiorescu**) možnosť vlastnej realizácie diela prostredníctvom choreografických prvkov, gestikulácie, mimiky či scénografie. Známe kreácie naozaj pokrývajú široké výrazové a interpretačné spektrum – od pantomimickej grotesky až po introvertnejšie, minimalistickejšie koncepcie. Jednoducho, každý prináša na scénu svojho vlastného harlekýna. Podstatná je autorova myšlienka, aby hudba nebola vyjadrená len hudobným nástrojom, ale aj pohybom hudobníkovho tela. Tento koncept napokon aspoň trochu pomáha poslucháčovi-divákovi orientovať sa v inak vysoko sofistikovanej, racionalizovanej

hudbe, aj keď len v čiastkových parametroch – napríklad, keď sa v úvode „formula“ odvíja ako z kĺbka, pozorujeme klarinetistu analogicky sa pohybujúceho v neprestávajúcich krúživých pohyboch, inokedy zase ilustruje rôzne výšky tónu zmenou pozície klarinetu. Pre lepšie pochopenie autorského zámeru je

M. Adámek ako Harlekýn (foto: A. Hrušovský)

však divák odkázaný na „program“ 7-časového diela, predstavujúceho rôzne charaktery hudobníka-harlekyňa, a komentár ku konkrétnej práci s „formulou“ (škoda, že túto dôležitú pomôcku festivalový bulletin neponúkol). Martin Adámek je v realizácii brilantný vo všetkých parametroch a vytvára plnohodnotný divadelný tvar. Jeho *Harlekýn* je akoby zvnútorňeným pohľadom na hudobníka, komunikujúceho s publikom celým arzenálom výrazových prvkov. V pohybe je noblesný, v hereckom prejave presvedčivý, držiak sa v bezpečnej vzdialenosti od grotesky, ktorá môže interpreta zaviesť mimo hraníc dobrého

vkusu. Samozrejme, odkazy na harlekýnsku typológiu sú prítomné, a to aj v aktualizujúcom hľadáči, keď v pohybe a hereckom prejave jasne čítame citáty z filmu a popkultúry: *The Joker*, Michael Jackson či Fred Astaire...

Neviem, ako Adámkov pohybový prejav hodnotia odborníci, myslím si však, že minimálne z optiky bežného milovníka tanečného umenia je jeho prejav obdivuhodne profesionálne zvládnutý, diváka nič nevyrúša, naopak, má z neho pôžitok. Navyše, schopnosť koordinovať často rytmicky i technicky náročné pohyby s hrou trištvrtrehodinovej seriálnej skladby na klarinete spamäti je samo osebe hodné mimoriadneho obdivu. A to sme sa ešte nedostali k tomu najdôležitejšiemu – úrovni Adámkovej hry na klarinete. Interpretačné kvality tohto mladého Slováka, ktorý sa ešte pred dovŕšením 20 rokov dostal do prominentného svetového súboru súčasnej hudby, sú známe. Klarinetový part *Harlekýna* sa v jeho

podaní ozýva na scéne v takej kvalite, že sa človeku chce občas zavrieť oči a opájať sa len čistým zvukom.

Napriek tomu po takmer hodine, pri zaslúženom standing ovation, pocte schopnostiam výnimočného interpreta, sa neviem zbaviť provokatívnej otázky, či stojím o reprízu tohto divadla – náročného na javisku i v hľadisku.

Andrea SEREČINOVÁ

Francúzska hudba na tri spôsoby

Väčšinu tohtoročných jesenných Konvergenzií som obeť dovolenkovaní v Grúziínsku a na festival som prvý raz zavítal až vo štvrtok 22. 9. na koncert nazvaný jednoducho *Francúzsky večer*. Predstava, že dva dni po odlete a deň po tom, čo severnú hranicu mojej kaukazskej destinácie zaplavili stovky zúfalých ruských ľudí snažiacich sa utiecť pred šia-

lenstvom mobilizácie, kým ja si sedím v pohodlí Zrkadlovej siene pohrúžený do sladkej nádhery *Prelúdia k Faunovmu popoludniu*, mi zrazu pripadala nekonečne surreálna, takmer ako teleportácia do paralelného vesmíru. No je to svojím spôsobom dokonalý obraz doby, v ktorej žijeme. Čím pre ňu dokáže byť jemná, melancholická a pritom nekonečne sofistikovaná hudba Claudea Debussyho? Možno práve oným paralelným vesmírom, do ktorého treba na okamih uniknúť, aby sa človek z diaľania naokolo nezbláznil úplne. V plnej kráse tento vesmír odkryli **Joradana Palovičová** a hosť festivalu, taliansky klavirista **Claudio**